

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

Uppdraget att samverka - vad innebär det?

En kvalitativ intervjustudie med lärare i fritidshem och
lärare i den obligatoriska skolan

KURS: Examensarbete för grundlärare mot fritidshem,

PROGRAM: Grundlärare fritidshem

FÖRFATTARE: Mikaela Björedal

EXAMINATOR: Carin Falkner

TERMIN: VT/2021

Innehåll

1. Inledning.....	1
2. Bakgrund	2
2.2 Integration och samverkan mellan fritidshem och skola	2
2.3 Nu gällande styrdokument om samverkan	5
2.4 Fritidsläraren i fritidshem och skola.....	6
3. Syfte och forskningsfrågor	10
4. Metod.....	11
4.1 Den kvalitativa metoden	11
4.2 Intervjuer.....	11
5. Urval och genomförande	13
6. Analys	15
6.1 Tillförlitlighet	16
6.2 Etniska ställningstagande.....	17
7. Resultat	18
7.1 Läraren i fritidshemmets uppfattningar om sitt uppdrag i samverkan med skolan.....	18
7.2 Lärare i den obligatoriska skolans uppfattningar om lärare i fritidshemmets uppdrag i samverkan med skolan	21
8. Diskussion	25
8.1 Resultatdiskussion.....	25
8.2 Uppdraget att samverka	25
8.3 Lärares uppfattningar om samarbete mellan fritidshem och skola	26
8.5 Metoddiskussion	29
9. Vidare forskning	30
10. Referenslista.....	31
Bilaga 1.....	33
Bilaga 2.....	34

Mikaela Björedal

Uppdraget att samverka - vad innebär det?

En kvalitativ intervjustudie med lärare i fritidshem och lärare i den obligatoriska skolan.

The task of collaboration - what does it mean?

A qualitative interview study with teachers in after-school centers and teachers in the compulsory school.

Antal sidor: 31

SAMMANFATTNING

Syftet med studien är att undersöka hur lärare i fritidshem och i den obligatoriska skolan uppfattar samverkan mellan de båda lärarkategorierna. För att kunna besvara syftet och frågeställningar har en kvalitativ metod använts genom semistrukturerade intervjuer. Underlaget för empirin består av intervjuer med fyra personer som är utbildade, två lärare i fritidshemmet samt två lärare i den obligatoriska skolan. Studiens resultat visar att båda lärarkategorierna tycker att samverkan fungerar bra men de skulle vilja få den att utvecklas och bli bättre. De intervjuade i studien känner att tiden inte räcker till för att kunna planera och strukturera upp en riktigt bra samverkan mellan skolan och fritidshemmet.

Sökord: samverkan, lärare i fritidshemmet, lärare i obligatoriska skolan, rast, samarbete

---

Postadress
Högskolan för
lärande och
kommunikation
Box 1026
Jönköping

Gatuadress
Gjuterigatan 5

Telefon
036 - 101000

Fax
036 - 162585

1. Inledning

I LGR11 (rev.2018) står det att övergång och samverkan mellan de olika skolväsendena är betydelsefulla för elevernas utveckling och lärande på ett långsiktigt perspektiv. I dessa övergångar mellan skolan och fritidshemmet är det viktigt att byta kunskaper, erfarenheter och information om hur innehållet i undervisningen ser ut för att kunna skapa ett sammanhang och en jämn tillväxt i elevernas utveckling och lärande.

Då jag utbildar mig till Lärare i fritidshem fann jag det intressant och mycket relevant att ta reda på hur fritidshemslärare och lärare i den obligatoriska skolan uppfattar samverkan med varandra.

Nyfikenheten kring detta ämne har väckts inom mig då jag arbetat på fritidshem på olika skolor och med olika arbetssätt i samverkan. På mina arbetsplatser kom ofta diskussionen upp om hur samverkan mellan lärare i grundskolan och fritidshemslärarna ser ut och vad som räknas som samverkan. Jag kunde ofta urskilja ett missnöje från flera av mina kollegor och ett av deras missnöjen var att de inte arbetade som de önskade och att de ansåg att deras kompetens inte togs till vara.

Jag har därför valt att denna studie ska handla om just samverkan mellan lärare i den obligatoriska skolan och fritidshemslärare.

2. Bakgrund

Enligt Nationalencyklopedin betyder ordet *samverkan* ”gemensamt handlande för visst syfte”. De som är inkluderade i en samverkansform ska arbeta mot samma mål (Nationalencyklopedin, 2022). Inom skolan innebär detta att alla som är med under elevernas skoldag ska sträva efter att arbeta efter att uppnå samma mål i undervisningen. Nationalencyklopedin definierar ordet *integration* som ”sammansmältning av olikartade delar till en helhet ofta med tonvikt på utjämning av skillnader” (Nationalencyklopedin, 2022). Skola och fritidshem är två olika verksamheter som genom integration blir till en grundskolan. I Lgr 11 (Skolverket, 2011:a) betonas att samarbetsformerna mellan skola och fritidshem ska stödja varje elevs mångsidiga utveckling och lärande i skolan samt på fritidshemmet.

2.2 Integration och samverkan mellan fritidshem och skola

Vid årsskiftet 1997–1998 övergick fritidshemmen till att ha Skolverket som tillsynsmyndighet. Detta skedde på grund av 1996 års regeringsförklaring som slår fast:

Att förskolan, skolan och skolbarnsomsorgen ska integreras för att skapa en helhet i den pedagogiska verksamheten för barns utveckling och lärande. (Rohlin, 2017, s 127)

Fritidshemmen flyttade där med från sina dåvarande lokaler, som ofta delades med förskolan, och in i skolans lokaler (Rohlin, 2017). Rohlin betonar i sin avhandling att förutom att helhetstänkande i det pedagogiska arbetet var ett bakomliggande syfte med integrationen också ekonomiska och fackliga intressen som låg till grund för genomförandet av den nya skolorganisationen. De ekonomiska fördelarna med att skola och fritidshem finns i skolans lokaler är att grundskollärare och fritidspedagoger då kan hjälpa varandra under arbetsdagen samt samordna materialinköp och lokaler (Rohlin, 2001). Skolverket ifrågasatte anledningen till att fritidshemmen flyttades in i skolan och undrade om det skedde på grund av ekonomisk vinning eller om skälet var pedagogiskt?

1996 tillsattes en kommitté, *Barnomsorg och skolakommittén*, som fick i uppdrag att arbeta fram ett förslag till ett nytt måldokument för den pedagogiska verksamheten för barn och unga mellan 6–16 år. I sin utredning skriver de att det temainriktade arbetet och arbetslaget är två hörnstenar i förskolans och fritidshemmens pedagogik och motiverar det med att:”

Temainriktat arbetssätt ger helhet och sammanhang. Personalen och deras kunskaper är verksamhetens viktigaste tillgång...

Fritidshemmens personal ska samarbeta i arbetslag. Det innebär att man i det pedagogiska arbetet ska ta tillvara på de resurser som finns i personalgruppen och sträva efter att utnyttja de erfarenheter och specialintressen som finns hos var och en. Arbetet ska fördelas med hänsyn till kompetens, förmåga och intresse. (SOU 1997:21 s.27)

Och om samverkan mellan förskola, skola och fritidshem sägs att:

Förskolan har tillsammans med skolans ledning och fritidshemmens personalansvar för att barnen och föräldrarna i god tid före skolstarten och eventuell övergång till fritidshem får kontakt med den blivande skolan och det blivande fritidshemmet... Föräldrarna är den viktigaste länken mellan förskola, skola och fritidshem... (SOU 1997:21 s.27)

Skolan är en plats där lärare med olika yrken och intressen möts. De olika yrkena har sina rötter i olika pedagogiska traditioner. Den gemensamma utgångspunkten för förskola, grundskola samt fritidshem är barnens fostran och utbildning, men det finns skiljelinjer när det handlar om de olika verksamheternas pedagogiska traditioner och hur de olika yrkesgrupperna ser på kunskap, lärande och förhållningssätt till eleverna (Ludvigsson, 2009). Dahlberg och Lenz Taguchi (1994) jämför förskolan och skolan och menar att de olika traditioner som dessa kommer ur medför en spänning kring föreställningar om barn och om hur barn utvecklas på bästa sätt. Fritidshem håller ofta avstånd till skolans traditionella och mer formella sätt att se på lärande, men kan komplettera det med ett mer informellt sätt att uppfatta lärande på (Klerfelt, 1999). Enligt Ludvigsson (2009) undervisar inte lärare i fritidshem i formell mening utan läraren fungerar mer som en förebild för eleverna. Eleverna och fritidsläraren deltar tillsammans i aktiviteter och kan genom det lära av varandra.

Integreringen mellan skolan och fritidshemmet ansågs viktig för att kunna skapa en helhet i den pedagogiska verksamheten för barnens utveckling och lärande. Under 1996 utarbetades en ny läroplan för barn och ungdomar 6–16 år på uppdrag av Barn och skolkommittén. För att kunna genomföra den nya läroplanen i det vardagliga arbetet ansåg regeringen att lärare med olika lärarkompetenser skulle ingå i gemensamma arbetslag och samarbeta under hela elevernas skoldag (Ludvigsson och Falkner, 2013 s. 8).

När nu fritidshemmet fick skolan som huvudman fick Skolverket (2001) i uppdrag att utvärdera om integrationen mellan de olika verksamheterna fungerade. Deras uppdrag varade i tre år i tio olika kommuner. Resultatet av detta uppdrag var att de integrerade verksamheterna har gått mot en vuxenstyrd verksamhet, vilket talar emot det reformen från 1998 förespråkade nämligen lek, skapande, experimenterande och utforskande verksamhet. Skolans arbetssätt med ämnesinriktad kunskap och organiserad verksamhet så som raster och arbetspass förekom i så gott som alla de undersökta verksamheterna. Det var tydligt att efter tre år fanns det fortfarande ingen formell eller informell plats att mötas på för att kunna göra gemensamma planeringar.

Skolledarna hade bristande kunskaper och intresse för integrationsreformen och för att implementera den nya reviderade läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo94. (Ludvigsson och Falkner, 2013. s. 8)

Under 2010 kom en ny skollag som även gäller för fritidshem (SFS 2010:800). Året därpå började den nuvarande läroplanen Lgr11 gälla för både obligatorisk undervisning och i fritidshem. I och med den nya läroplanen fick fritidshemslärarna behörighet att undervisa i ett eller flera praktiskestetiska ämnen upp till och med åk 6 (Skolverket, 2019). Samma år sattes en ny lärarutbildningen (2009/10:09). Under 2011 kom läroplanen för grundskola, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr11. I den finns det en tydlighet om att det ska finnas ett samarbete mellan de olika verksamheterna för att berika och utveckla eleverna under hela skoldagen.

Skolinspektionens granskning av utvalda fritidshem visar några år efter reformerna på 2010-talet att fritidshemmets samverkan med skolan inte är tydligt strukturerad. Samverkan i form av planering mellan fritidshemslärare och obligatoriska skolan sker mer sällan (Skolinspektionen, 2018).

När den nya reviderade läroplanen kom 2018 stärktes samverkansuppdraget mellan de olika verksamheterna i skolan. Syftet är att nå ett helhetsperspektiv och då innebär det att alla verksamheter i skolan ska samverka kring elevens hela dag (Skolverket, 2018). Fritidshemsforskarna Helene Elvstrand och Lina Lago påpekar att det är viktigt att lärare i skola och lärare i fritidshem har god kännedom om varandras verksamheter och att det är viktigt att det finns tid för samverkan inom områden som kunskapsinnehåll, övergångar

och föräldrasamverkan men även om elevernas sociala relationer (Elvstrand och Lago, 2019).

2.3 Nu gällande styrdokument om samverkan

Fritidshemmets innehåll och fritidshemslärarnas uppdrag styrs av skollagen, läroplanen och allmänna råd för fritidshem. I Lgr11 är fritidshemmets uppdrag och mål sedan 2016 inskrivet i ett eget kapitel, kapitel 4.

Med den nya skollagen som kom 2010 och där fritidshemmet för första gången skrevs in, fick fritidshemmet ett tydligare uppdrag att stimulera elevernas lärande och utveckling. Även förhållandet mellan den obligatoriska skolan och fritidshemmet blev tydligare:

2 § Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap. (Skollagen 2010:800, kap.14, 2§)

I Lgr 11 står följande som är relevant för samverkan mellan lärarna i den obligatoriska skolan och fritidshemslärarna. I kapitel 2 Övergripande mål och riktlinjer står det att:

Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningens mål och organisera och genomföra arbetet så att eleven... (Skolverket, 2019, s.12)

Det står även i Lgr11 att skolans personal aktivt ska samarbeta med varandra för att utveckla en god lärande miljö. Läraren ska:

I samverkan med förskollärare i förskolan, lärare i övriga berörda skolformer och fritidshemmet utbyta kunskaper och erfarenheter samt information om innehållet i utbildningen för att skapa sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande. (Skolverket, 2019, s.15)

I Lgr11 under kapitel 2.5 Samverkan och övergångar står det att:

Förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka på ett förtroendefullt sätt med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv. Inför övergångar ska de berörda skolformerna och fritidshemmet utbyta kunskaper, erfarenheter och information om innehållet i utbildningen för att skapa ett sammanhang, kontinuitet och progression i elevernas utveckling och lärande. (Skolverket, 2019, s.14)

I Allmänna råd fritidshem (2014) står det bland annat att det är viktigt för all personal i skolan, förskoleklasslärare, lärare samt fritidshemslärare att ha kunskaper om vilka uppdrag de olika verksamheterna har. Det står även att:

I samverkan mellan fritidshemmet, förskoleklassen och skolan är det av vikt att rektorn för bästa resultat ser till att det finns en gemensam och strukturerad planeringstid för fritidshemmets personal och berörda lärare i skolan. (Allmänna råd fritidshem, 2014 s.28)

2.4 Fritidsläraren i fritidshem och skola

Fritidshemslärare har under arbetsdagen flera olika arbetsuppgifter att pendla mellan. Under skoldagen arbetar lärarna i en målstyrd verksamhet där eleverna ska nå upp till vissa mål medan på eftermiddagen när de är fritidshemmet är det en frivillig verksamhet där fritidshemslärarnas främsta uppgift är att skapa en meningsfull fritid. Det är lätt att se skillnaderna mellan dessa två institutionerna (skolan och fritids). I Hippinen Ahlgren (2017) studie hävdar hon att fritidshemslärarna har ett ben på varje sida av skoldagen och kan se elevernas lärande på andra sätt än vad lärarna i skolan gör. Fritidshemslärarna har ett annat förhållningssätt till lärande, andra metoder i sin undervisning och andra ansvarsområden i skolan som ger dem ett bredare syn på hur eleverna tar in undervisningen under skoldagen. Fritidshemslärarna får även en annan syn på barngruppen då de är med från morgonen till eftermiddagen (Hippinen Ahlgren, 2017).

Lärare i fritidshem har länge upplevt sig ha en lägre status i skolans hierarki och oklara arbetsuppgifter under skoltid, ibland används de som assistenter i klassrummet och ibland får de vara inhoppare när lärare är sjuka. Den nuvarande utbildningen för lärare i fritidshem har resulterat i att lärare i fritidshem har fått tydligare riktlinjer för arbetet i skolan samtidigt har de fått behörighet att undervisa i ett praktiskt eller estetiskt ämne. Elvstrand och Lago skriver att med tiden får man se hur den här förändringen kommer att påverka hierarkin i skolan och även samverkan mellan fritids och skolan (Elvstrand och Lago, 2019).

Fritidshemsforskaren Björn Haglund (2004) studerar i sin avhandling hur fritidspedagoger arbetar med samlingar under skoltid, både till form och innehåll, och vilka föreställningar som vägleder dem. En utgångspunkt är att fritidspedagogerna grundar sitt arbete med samlingar i sin tradition det vill säga i fritidspedagogiken. Skolan har liksom fritidshemmet sin tradition och de samlingar som Haglund undersöker uppfattas som ett uttryck för ett möte mellan de olika traditionerna vilket tar sig olika uttryck. I studien finns ett särskilt

fokus på hur regler och resurser används i samlingarna vilket Haglund konstaterar producerar olika praktiker vilka beskrivs som tre olika sociala system: det socialt inriktade systemet, det ämnesinriktade och arbetsdisciplinerande systemet och det traditionsintegrerade systemet.

Det socialt inriktade systemet

Fritidspedagogerna i detta system försöker att avgränsa sitt arbete gentemot skolan. Det finns här en oro bland fritidspedagogerna över att de ska bli hjälplärare och förlora sin självständighet. Fritidspedagogerna vill använda fritidshemmets lokaler under skoldagen och planera verksamheten som de har under skoltid självständigt. Trygghet i barngruppen och social kompetens är ledord för fritidspedagogerna i det här systemet där praktiska aktiviteter är av vikt i fritidspedagogernas arbete under skoldagen. Drama, dans, strukturerad lek, bild och form och motorik används som verktyg för att stärka barnen i den övriga skolverksamheten. Han skriver också att samlingar i det socialt inriktade systemet är i grunder uppbyggd efter förskolans traditioner (Haglund, 2004 s.119).

Det ämnesinriktade och arbetsdisciplinerade systemet

Traditionellt skolarbete under skoldelen av dagen, utifrån konkreta kunskapsmål är centralt för fritidspedagogerna i det här systemet. Fritidspedagogerna arbetar ibland som resurs till läraren eller som stöd till ett enskilt barn. Arbetet som fritidspedagogerna gör i klassrummet förväntas vara riktat mot olika skolämnen. Fritidspedagogerna i det här systemet försöker leva upp till förväntningar som de tror att de har på sig utifrån lärarens, föräldrarnas och skolledningens föreställningar om hur arbetet i klassrummet ska bedrivas (Haglund, 2004 s.149).

Det traditionsintegrerade systemet

I det här systemet försöker fritidspedagogerna överbygga traditioner som skilt lärares och fritidspedagogers yrkespraktik åt. Här har lärare och fritidspedagoger ett nära samarbete som har vuxit fram under en lång tid. Verksamheten skiljer sig inte så mycket åt under dagen, det kan vara mer fritidspedagogisk verksamhet under förmiddagen och mer skolinriktad verksamhet under eftermiddagen, men ändå är fritidshemstiden mer inriktad på frivillighet än skoltiden. Ingen stark avgränsning sker (Haglund, 2004 s.175).

Monica Hansen Orwehag (2015) som också är fritidshemsforskare har i sin forskning beskrivit tre olika roller som lärare i fritidshemmet kan ha i den obligatoriska skolan. Rollerna beskrivs som *assistent eller resurs till klasslärare, samarbetspartner till klasslärare* samt *lärare i specifikt ämne*. Hansen Orwehag beskriver genom de tre rollerna de olika sätt som lärare i fritidshem kan arbeta i samverkan med den obligatoriska verksamheten på. Sammanlagt kan vi utgå ifrån att lärare med inriktning mot fritidshem har en stor och bred betydelse för skolan. Lärare i fritidshem uppgifter är delade i två delar, skolan och fritidshemmet.

Assistent/resurs till klassläraren

Denna roll kan innebära att vara deltagare som en resurs i klassrumsarbetet medan eleverna arbetar med olika ämnen. Det kan också vara att agera som vikarie för klassläraren under en längre stund samt innefattar denna roll att vara assistent till en skild elev i klassrummet (Hansen Orwehag 2015, s. 54).

Samarbetspartner till klassläraren

Här i denna roll handlar det om att klassläraren och fritidsläraren planerar den undervisningen som de ska utföra tillsammans, detta med sina olika kunskaper och ibland skilda pedagogiska utgångspunkter. Det främst som kännetecknar detta samspel är att fritidslärarna går in i samverkan som självständig och likställd, inte underordnad, samarbetspartner till klassläraren (Hansen Orwehag 2015, s. 54).

Lärare i specifikt ämne

Denna sista position har funnits länge men har blivit mer vanlig nu eftersom lärarlegitimation kommit som en förstärkning för fritidslärare. Här har den legitimerade fritidsläraren samma ansvar för bedömning som klassläraren har samt att följa kursplanen fullt ut klassläraren (Hansen Orwehag 2015, s. 55).

Ludvigsson och Falkner (2019) skriver om en maktbalans som finns mellan fritidshems lärarna och lärarna i den obligatoriska skolan. Den maktbalansen har bidragit till att lärare i fritidshemmets yrkesroll har blivit mera diffusa.

Lärare i den obligatoriska skolan kan välja att avstå från att samverka med lärare i fritidshem eller från att täcka upp för lärare i fritidshem vid deras frånvaro (Ludvigsson och Falkner, 2019, s.22).

Ludvigsson och Falkner (2019) skriver vidare att samma regler inte gäller lärare i fritidshem då de förväntas att anpassa sig och med kort varsel lämna sina arbetsuppgifter och i stället användas som vikarie för lärarna i den obligatoriska skolan. De skriver att man använder fritidshems lärarna till att lösa ett problem men man gör inte det tillbaka när det gäller fritidshemmet. De skriver vidare att fritidshemslärare i deras studie säger att rektorer förlitar sig på att fritidshems lärarna ska ordna sina problem själva. Vidare skriver de att lärarna i fritidshemmet säger sig inte orka att bevara de egna ambitionerna om en undervisande verksamhet på eftermiddagen.

Falkner och Ludvigsson (2016) tar upp att det är viktigt för elevernas utveckling att deras lärare har goda relationer, mötesplatser och goda rutiner mellan skola och fritidshem, för att få en fungerande skolverksamhet.

3. Syfte och forskningsfrågor

Syftet med studien är att undersöka hur lärare i fritidshem och i obligatorisk skola uppfattar samverkan mellan lärare i fritidshem och i obligatorisk skola.

- Vilket uppdrag anser lärarna i den obligatoriska skolan att lärarna i fritidshemmet har i samverkan med skolan?
- Vilket uppdrag anser lärarna i fritidshemmet att de har i samverkan med skolan?

4. Metod

I delen om metod kommer den metod som har används i forskningen beskrivas och förklaras. Här kommer skillnader mellan kvalitativ metod och kvantitativ metod beskrivas samt intervjuer, urval, analys, resultat och diskussion.

4.1 Den kvalitativa metoden

Kvalitativ metod är ett samlingsbegrepp som innefattar olika typer av metoder, dessa metoder grundar sig i intervjuer, observationer samt olika analyser av texter. Kvalitativ metod är svårt att definiera på grund av att den kvalitativa metoden kan se olika ut (Ahren och Svensson 2015).

Jag har valt att använda mig av kvalitativ metod på grund av att den kommer att ge svar på min studies syfte och frågeställningar.

Kvalitativ datainsamling är en händelse, ett yttrande eller en bild. Datainsamlingen kan sedan i sin tur användas för att indirekt studera andra företeelser som upplevelser och tankar. I en kvalitativ studie är det inte mängden data som är det viktigaste utan variationen och innebörden (Ahren och Svensson 2015).

Bryman, (2013) skriver att skillnaden mellan den kvalitativa metoden och den kvantitativa metoden är att den kvantitativa metoden innehåller exempelvis statistiskt material och siffror medan den kvalitativ metod rymmer en bild av hur det sociala individen uppfattar och tolkar sin sociala verklighet. I den kvantitativa metod är det forskarens uppfattning av ämnet och hans intresse som styr hur hans undersökning kommer att se ut. I kvalitativ metod är det deltagarna som styr hur undersökningen kommer att utforma sig. Det är deltagarnas upplevelser och uppfattningar som är viktiga för hur utgångspunkten blir.

4.2 Intervjuer

Intervju som datainsamlingsmetod innebär att alla intervjuade får samma huvudfrågor. Intervjuer är den mest använda metoden inom kvalitativ forskning, mångsidigheten i intervjuer gör den mer användbar metod för att få fram svaret på studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2013). För att kunna samla in empiri valdes datainsamlingsmetoden semistrukturerade intervjuer. I kvalitativa intervjuer är fokus

riktad mot den intervjuades intressen. Det är önskvärt att låta intervjun vandra i olika inriktningar, eftersom det ger kunskap om vad intervjupersonen anser att vara viktigt. I kvalitativ intervju vill forskaren ha djupa och detaljerade svar (Bryman, 2013).

Inom kvalitativ metod finns tre intervjumetoder: den första är den ostrukturerade den andra är den semistrukturerade och den tredje är den strukturerade intervjun. När det gäller intervjuer finns det inte några tydliga gränser för vad som är specifikt för varje intervjuform utan det handlar mer om att intervjun har fasta frågeformuleringar eller om intervjun ger utrymme för mer öppna frågor samt följdfrågor (Ahrne och Svensson 2015).

Intervjuerna i denna studie är semistrukturerade och genomförs med utbildade lärare inom fritidshem och lärare inom skola. Semistrukturerade intervjuer valdes av den anledningen att intervjuaren kan plocka upp vad de som blir intervjuade säger och bygga på deras svar och genom detta kunna ställa djupare följdfrågor.

Ahrne och Svensson (2015) skriver att det är viktigt under en intervju att frågorna är genomtänkta och att intervjuaren inte tar över utan låter respondenten få prata och berätta fritt och så mycket som möjligt. Det som är bra med att använda sig av intervjuer är att forskaren inte behöver bestämma i förväg hur många som ska intervjuas vilket är en bra plan för att kunna variera intervju och analys med detta menas att om forskaren anser att materialet är för tunt eller om det finns för mycket kan forskaren antingen göra flera intervjuer eller sälla mer i intervjuerna.

För att enklare kunna analysera empirin användes ljudinspelningar från videosamtal. Detta gav mig tillgång att kunna gå tillbaka och analysera vad som hade sagts under intervjuerna. Det som är positivt med ljudinspelningen är att jag kunde fokusera på själva intervjun och på att ställa följdfrågor. Varje intervju varade mellan 20 minuter till en halv timme beroende på hur mycket varje intervju person hade att säga.

5. Urval och genomförande

Datainsamlingen för denna studie har skett vid två olika skolor och samtliga medverkande är utbildade lärare inom grundskola och fritidshem. Urvalsprocessen påbörjades genom att ett mejl skickades till olika skolor där medverkande efterfrågades. Den rådande pandemin har medfört svårigheter att hitta personer som var villiga och som hade tid att ställa upp på en intervju. Två lärare inom fritidshem och två grundskolelärare söktes för studien. Ett målstyrt urval ansågs vara relevant för undersökningen. Bryman (2013) skriver att genom att göra ett målstyrt val av deltagare främjar både relevansen i intervjuvaren och det gynnar möjligheten att besvara studiens syfte.

När de fyra lärarna citeras i resultatet används följande beteckningar:

Lärare inom fritidshem – fp1

Lärare inom fritidshem – fp 2

Lärare i den obligatoriska skolan - LoS 1

Lärare i den obligatoriska skolan - LoS 2

Detta görs för att hålla de medverkande anonyma och dessa fyra lärare arbetar inte i samma arbetslag samt att de är på olika skolor.

Intervjuerna i denna studie lades upp efter den semistrukturerade modellen som enligt Bryman (2013) innebär att frågorna läggs upp efter specifika teman. Frågorna behöver inte ställas i en bestämd ordning utan de väljs utifrån vad respondenten har svarat. På så sätt kan respondenten berätta om det som den finner viktigt och intressant. Intervjufrågorna var därför öppna och enkla samt följdes de upp med följdfrågor. På så sätt erhålls ett rikare material.

Eftersom vi har en pågående pandemi tog jag beslutet att göra mina intervjuer via videosamtal. Jag bokade tid med respondenterna som ville ställa upp i min studie och skickade länk till ett videomöte. Jag talade om för respondenterna att jag kommer att spela in. Enligt Bryman (2013) är det viktigt att spela in intervjuerna för att få med detaljerad information som annars försvinner om intervjuerna bara skulle antecknas. Intervjuaren blir

även mer lyhörd på att svara och kan ställa följdfrågor. Genom att spela in intervjuerna undviks onödiga avbrott för att anteckna vad respondenten sa. Jag valde att transkribera intervjuerna direkt efter de var genomförda. Enligt Bryman (2013) är det viktigt att transkribera för att detta möjliggör att gå igenom respondentens svar flera gånger och detta ger en djupare analys av respondentens svar.

6. Analys

Ahrne & Svensson (2015) belyser tre olika steg för att skapa samhällsvetenskapliga analyser, den första är att sortera, den andra är reducera och den tredje är argumentera. Med sortera avses att forskaren sorterar sitt insamlade material i olika kategorier för vidare behandling och analys. Det är inte själva mängden data forskaren har utan kvaliteten på data som är viktigast. Att reducera empirin menar han att forskaren ska se över sitt material och minska på den empirin som forskaren har fått fram för det går inte att visa allt som forskaren har fått fram. Forskaren måste läsa sitt material om och om igen och genom det dela in empirin på något sätt. Med argumentationen avses att forskaren ska kunna framhäva sitt mål och syfte genom det empiriska innehållet i studien, genom argumentationskonsten ges forskaren därmed även möjlighet att framställa sin egen empiri och stärka den med hjälp av argumentationen. Ahrne & Svensson, (2015) skriver att genom att forskaren sorterar sitt material och skapar ordning samt reducerar så skapas en empiri som är koncentrerad och skärpt. Till slut kan forskaren skapa självständighet i sin forskning genom att argumentera fram syfte och mål med sin studie.

Slutligen är det viktigt för forskaren att gå igenom dessa tre punkter för att kunna sortera sin empiri genom att hen löser kaosproblemet som betyder att hen skapar ordning i annars oöverskådliga och oordning i sitt material. Genom att forskaren har reducerat empirin löser hen representationsproblemet, det vill säga att det är omöjligt att presentera allt material som hen har samlat in och genom att reducera avlägsnar forskaren det som inte passar in i empirin. Att argumentera löser forskaren auktoritetsproblem det vill säga problemen i att ställa sig bredvid tidigare forskning och kunna starta en dialog med dem (Ahrne & Svensson, 2015).

Intervjuerna började genom att jag skickade ett mejl med informationen om min studie samt länken till vårt videosamtal till respondenterna. Innan själva intervjun skulle börja berättade jag för respondenten inför varje samtal att de kommer att vara anonyma och att det är bara jag som forskare som kommer att se dessa inspelningar, jag frågade respondenterna om det var okej om jag spelade in och de gav sitt godkännande. Efter detta började själv intervjun och samtalen tog mellan 20 minuter upp till en halv timme beroende på hur mycket respondenterna hade att berätta om sin samverkan. När intervjun var över började jag att transkribera mitt intervjumaterial. Med utgångspunkt i studiens frågeställningar delades resultatet upp i två delar som jag sedan bearbetade för att stödja

mål och syfte genom det innehåll som intervjuerna har medfört. Sammanfattningen i slutet av resultatet gör det enklare för läsaren att följa mina tankar i slutdiskussionen. Diskussionsdelen bygger på resultatet och där knyter jag an emot bakgrund mål och syfte.

6.1 Tillförlitlighet

Trovärdigheten i en kvalitativ studie formulerar Byman (2013) i två centrala forskningsbegrepp för samhällsvetenskapliga undersökningar. Dessa två begrepp är validitet (trovärdighet) och reliabilitet (tillförlighet). Validitet mäter trovärdigheten i det som sagts under studiens gång och om det stämmer överens med studiens syfte och om studien hänger ihop eller inte. Reliabilitet handlar om hur tillförlitligt resultatet är och om det skulle upprepas ifall studien skulle genomföras igen. Hade vi fått samma resultat om vi genomfört denna studie en gång eller hade de berörda personerna i studien blivit påverkade av annat och då gett mig andra svar? Forskaren fastställer hållbarheten i studien genom reliabilitet. Tillförlitlighet beskrivs av Byman (2013) som en granskning av studiens kvalitet och består av fyra kriterier. Det resultat man får i kvalitativa studier är en sanning men inte hela sanningen. För att studien ska kunna uppnå en tillförlitlighet bör den byggas på trovärdighet, pålitlighet, överförbarhet och en möjlighet att styra och bekräfta. För att kunna realisera trovärdighet i studien måste regler utifrån kvalitativa forskningsstudier följas och en respondentvalidering göras. Respondentvalidering är när forskaren återkopplar till respondenterna som varit med i studien den data man sammanställt och respondenterna ger en försäkran om att det forskaren beskriver stämmer överens med verkligheten. Överförbarhet är det andra kriteriet för en tillförlitlig studie och forskaren kan ställa sig själv frågan om det finns möjlighet att överföra studiens resultat till andra situationer. Tredje kriteriet handlar om pålitlighet och ifall insamling av data är pålitlig. Genom att redogöra hur studien genomfördes i detalj kan det bekräfta pålitlighet. Att vara objektiv och hålla sig ifrån sina egna uppfattningar som forskare säkerställer det fjärde kriteriet för att en tillförlitlig studie, att styrka och bekräfta. I denna studie stärks trovärdigheten genom att de respondenterna som valts ut till intervju innehar kunskaper om studiens område samt att möjligheten har givits till respondenterna att validera den data som samlats in utifrån intervjuerna. Överförbarheten för studiens resultat är tillgänglig och kan om så önskas överföras till andra liknade situationer. Genom att studentforskaren har använt sig av en semistrukturerad intervju med hjälp av ljudinspelning och transkribering säkerhetsställs de svar som respondenterna gett under intervjuer och resultat blir pålitligt.

6.2 Etiska ställningstagande

Vetenskapsrådet (2017) anser att villkor ställs på en forskare som ska genomföra en forskning. Forskaren förväntas göra sitt yttersta för att det ska bli en välformulerad forskning som möjligt och av hög kvalité samt att som forskare måste endast sanning talas. Forskaren måste även se till att granska och redovisa utgångspunkterna för studien. Forskaren ska öppet framföra metoder och resultat samt att det väntas hålla god ordning på sin forskning exempelvis genom dokumentations och arkivering. Vidare ska forskaren kunna utövas utan människor, djur eller miljö kommer till skada samt vara rättvis i bedömning av andras forskning. Individsyddskravet används i fyra tydligt utsagda huvuddelar som är krav vid fullföljande av forskning. De fyra kraven är informationskravet, samtyckekravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att forskaren är skyldig att informera respondenterna om den kommande studiens syfte. Med hjälp av den informationen ska respondenterna veta att deltagandet är frivilligt och att de när som helst kan avbyta intervjun. Samtyckeskravet däremot handlar om respondenterna och ifall de vill delta eller ej. Detta innebär också att personerna som får frågan om att ställa upp i studien ska få information om studiens syfte och upplägg. Konfidentialitetskravet är det krav som säger att forskaren ska försäkra respondenterna att informationen inte sprids till obehöriga. Nyttjandekravet innebär att den information som har kommit fram under studiens gång enbart får användas till studiens ändamål.

7. Resultat

I denna del av studien presenteras resultatet och därigenom besvaras studiens syfte och frågeställningar. Intervjuerna är bearbetade för att minimera talspråk och ge resultatet en mer skriftspråklig karaktär. Texten i citaten är anpassade för att de ska vara lättare att förstå och upprepande ord har tagits bort, utan att ändra betydelsen av uttalande som är gjorda i intervjuerna.

7.1 Läraren i fritidshemmets uppfattningar om sitt uppdrag i samverkan med skolan

Både fp.1 och fp.2 har stor del av sin samverkan i ämnet hemkunskap men de har också tid ute på skolgården och ser till att rastboden och rastverksamheten fungerar för alla elever på sina respektive skolor:

...Att det är viktigare att vi har folk ute och att vi har en fungerade rastbod det är det som ettans lärare tycker är väldigt kul och bra att vi har leksaker och fungerade aktiviteter för barnen på rasterna. För det minskar bråk och konflikter. (fp.1)

Lärarna i fritidshem beskriver att deras uppdrag innebär att vara mycket utomhus. De beskriver hur de ser till att det finns saker för eleverna att sysselsätta sig med under utevistelse. Fp.1 beskriver att hen lägger sin samverkanstid på att se till att rastboden fungerar och är i ordning. En rastbod är ett förråd där alla utomhusleksaker så som bollar, hinkar etc. finns. Fp.1 försöker att se till att eleverna har någonting att leka med ute på rasterna och genom detta minska konflikterna bland eleverna. Fp.1 säger att hen utöver rastverksamheten också har tagit på sig uppdraget som hemkunskapslärare och att det uppdraget tar upp mycket av hens samverkanstid. Fp.1 upplever att lärarna i åk 1 förstår att hen lägger all sin tid på dessa uppdrag och inte har tid att vara i klassrummet:

Lärarna i ettan har full respekt och för att jag går ut i stället för att gå in i klassrummet och att jag stannar ute när deras elever går in eftersom de går in tidigare och jag stannar kvar ute och tar hand om barnen som är kvar ute i andra klasser. (Fp. 1)

Fp.2 berättar att hen som lärare i fritidshem används som resurs i klassrummet och hjälper till där klassläraren inte kan närvara exempelvis vid ombytet i idrotten och ger extra stöd till eleverna i klassrummet. Att stötta elever i klassen innebär att hjälpa de elever som behöver extra hjälp för att kunna följa med i undervisningen.

Respondenterna uppfattar att samarbetet mellan fritidshem och skola fungerar bra så länge det är under skoltiden. Med det menar lärare i fritidshem att det finns en självklarhet att lärare i fritidshem ska hjälpa till och ställa upp när klassläraren behöver hjälp under skoltid, men inte lika självklart att få samma hjälp under fritidstid. Fp.1 beskriver att samarbetet mellan skolan och fritids fungerar så länge det är under skoltid men inte om fritidshemmet skulle behöva stöttning från lärarna under fritidshemstid.

Fp.2 påpekar att hen har god samverkan med läraren i förskoleklass och åk 1 och att även en del av lärarna i åk 1 och förskoleklass har sin arbetstid i fritidsverksamheten. Detta ger mera förståelse för varandras betydelse i de olika verksamheterna:

Jag tycker att vi har ett bra samarbete mellan förskoleklasslärarna och klass 1 lärarna och oss på fritids, att man hjälps åt över dagen. Vi har förskoleklasslärarna som är inne i vår verksamhet fyra timmar i veckan och klasslärarna har två timmar i veckan då de är inne i vår verksamhet på fritidshemmet. (Fp. 2)

Fp. 2 nämner att om hen får en bra samverkan eller ej beror på vilka man får samverka med då de byter lärare i åk 1 varje år och det tar ett litet tag innan de ”nya” lärarna förstår vikten av att de måste samarbetar över hela dagen inte bara under skoldagen:

Just i år har vi ett arbetslag som är väldigt hjälpsamma och villiga att ge och ta. Medan något annat år kanske vi inte har den turen utan vi som lärare i fritidshemmet får kämpa lite mer, för det tar ju lite tid innan man får de ”nya” lärarna att förstå att vi måste jobba över hela dagen tillsammans för att det ska fungera. (Fp. 2)

Båda fp1 och fp 2 säger att det inte finns tid till att kunna planera med lärarna i den obligatoriska skolan eller att få en röd tråd över hela elevernas skoldag. Fp.1 berättar att hen och hens kollegor har försökt att skapa tid för att kunna få planeringstid ihop med åk 1 klasslärare, men att detta inte har fungerat:

Vi har ju försökt att ha möten och vi har haft bokade dagar då klassläraren och vi ska träffas. Ett tag var de måndagar men det rann ut ur sanden, då de aldrig dök upp. (Fp.1)

Som citatet ovan beskriver upplever båda lärarna i fritidshem att de försöker att skapa tid för planering tillsammans men att det är svårt att hitta den tiden som passar båda verksamheterna. Fp.2 pratar om att skolan är uppbyggd i olika hus vilket kan ge svårigheter

med samverkan i de äldre åldrar. Detta efter som klassrummen och fritidshemslokaler ligger i olika byggnader. Det blir inte en naturlig samverkan mellan de olika yrkeskategorierna. Fp.2 jämför med att i samma byggnad som lokalerna för fritids är placerat ligger även förskoleklassens lokaler detta ger ett naturligt samarbete mellan fritids och förskoleklassen.

Både fp 1 och fp 2 vill förbättra kommunikation med lärarna som de samverkar med och kunna planera för att det skulle ge eleverna ett större sammanhang över hela skoldagen. Kommunikationer mellan fritids och skola består mesta av information som sedan ska föras vidare till vårdnadshavare.

(...) ska det bli bra i skolan måste det bli bra på fritids (...)(fp.2)

Fp.2 förklarar att med åren har kommunikationen mellan skolan och fritidshemmet blivit bättre och att lärarna i den obligatoriska skolan har börjat förstå att fritidshemmets verksamhet också är en viktig del för att få en bra skoldag. Hen säger att i år har de haft den turen att lärare från både förskoleklass och lärare från skolan har börjat tidigare och varit med på morgonen i fritidsverksamheten. Fp 2 upplever att det är bra att lärarna har börjat klockan sju på morgonen för att även lärarna ska se hur eleverna är i fritidsverksamheten och inte bara i skolverksamheten.

Fp.1 och fp.2 beskriver att de försöker fortsätta arbetet som eleverna gör under skoldagen genom att öka läsning och skrivning även under fritids tid. Fp. 2 beskriver hur fritidshemmet har börjar med att eleverna får skriva sagor på fritidshemmets surfplattor och hur lärarna i fritidshemmet har högläsning i samlingarna just för att förstärka det som eleverna lär sig i klassrummet. De upplyser om kalenderdagar och temaveckor som skolan gör och det blir sambandet mellan elevernas skoldag samt verksamheten på fritidshemmet

Läraren i den obligatoriska skolan förstår inte vårt uppdrag helt och hållet men dom förstå ju att det vi gör är meningsfullt. (Fp.1)

Som fp.1 säger upplever de intervjuade lärarna i fritidshem att lärarna i skolan inte är helt säkra på vad lärarna i fritidshem har för uppdrag gent mot skolan men de är överens om att den verksamhet som lärarna i fritidshemmet bedriver är meningsfull. Hen beskriver att lärarna i den obligatoriska skolan förstår att lärare i fritidshem lär ut på ett annat sätt än

traditionell undervisning i klassrum. Hen har hört lärare i den obligatoriska skolan som säger att de inte hade klarat av att undervisa på samma pedagogiska sätt som lärare i fritidshem gör. Med det menar fp 1 att lärare i den obligatoriska skolan har uttryckt sig att undervisningen som pågår på fritidshemmet är väldigt fritt och att fritidshemmet har många elever som gör många olika saker samtidigt:

Det tycker lärarna i den obligatoriska skolan är väldigt rörigt. Dom vill att alla ska göra samma sak i samma stund och det ska var med lärarstyrt på ett annat sätt och inte lika fritt lärande som vi på fritids har. Men det förstår att även det är en läroproses i det vi gör. (fp.1)

7.2 Lärare i den obligatoriska skolans uppfattningar om lärare i fritidshemmets uppdrag i samverkan med skolan

Båda läraren i den obligatoriska skolan uppfattar att lärare i fritidshems uppdrag är mer som en resurs än ett pedagogiskt stöd. De menar att man tyvärr i klassrummet använder sig av lärare i fritidshemmet mer som en extra vuxen än en lärare med utbildning och kompetens.

LoS 1 beskriver att hen upplever att lärare i fritidshemmet får hoppa in och vara resurs över allt och inte har ett fast uppdrag. Hen tycker att det är väldigt tråkigt att lärarna i fritidshem inte får använda den kompetens som de har utbildning för. Hen anser också att detta är någonting som hen upplever att lärare i fritidshemmet känner också:

Men jag tror att väldigt många känner att de får hoppa in och inte göra det som de är utbildade för, just i skolan när det är skolverksamhet och det tycker jag är väldigt synd. (LoS 1)

LoS 2 uppfattar att lärare i fritidshemmet är ansvariga för uteverksamheten, som att vara rastvärd samt planera och utföra olika aktiviteter ute på rasterna. Det som båda lärarna i den obligatoriska skolan nämner att de önskar är att det skulle finnas mer planeringstid tillsammans så att lärare i fritidshemmet kunde få ett uppdrag som är förenligt med deras utbildning som exempelvis att undervisa i idrott, bild eller hemkunskap. Men detta är svårt för när lärarna i den obligatoriska skolan har tid så finns det inte tid för lärarna i fritidshem på grund av att deras verksamheter avlöser varandra. LoS 1 anser att det är viktigt att alla

som är inne i klassen vet vad de ska göra under den samverkanstid som de har tillsammans. Hen beskriver att de brukar prata och diskutera detta under ”stängningsdagarna” i början på varje termin. Stängdagar innebär att hela skolan är stängd för elever under en dag varje termin då lärarna planerar. Detta är den enda tid som lärarna i fritidshemmet samt klasslärarna kan planera sin verksamhet tillsammans.

LoS 1 säger att det är viktigt att vara rak och ärlig med alla som hen samverkar med så att alla känner att de har sagt det som de vill göra under skolverksamheten. Det som LoS1 lyfter fram är hur viktigt det är att alla som är aktiva i elevernas hela skoldag vet hur dagen ser ut och vet vad som ska göras för att kunna underlätta för allas arbete. LoS 1 säger också att det är mer rimligt att läraren i fritidshemmet undervisar i det ämne som hen har behörighet i:

Jag försöker verkligen att fråga fritidsläraren som jag har samverkat med om det är något specifikt som de vill göra. Alla har ju olika utbildningar. Förra året hade en som var utbildad i bild och att jag som klasslärare ska undervisa i ämnet bild när jag inte har den utbildningen. Det tycker jag blir jättekonstigt. (LoS 1)

Respondenterna upplever att samverka mellan det två yrkesgrupperna fungerar bra under skoltiden. De beskriver samverkan som att de har bra kommunikation när det gäller eleverna och vad som ska ske under dagen, däremot nämner de båda att de skulle vilja att det fanns mer tid för samplanering så att de skulle kunna arbeta mer effektivt över hel elevernas dag:

Men jag skulle önska att man hade mer tid att planera tillsammans så att man kan ha en mer samsyn och samarbeta runt större delen av det man gör faktiskt. (LoS 2)

Det är bristen på tid att sitta tillsammans och det blir att man tar fritidshemslärare lite för givet och det tycker jag är väldigt synd, det blir ingen bra arbetsmiljö heller. Man ska ha en tydlig uppgift om vad man gör. Men är det personalbrist så är det en annan sak. Då får man ju alla ställa upp. (LoS 1)

LoS 1 nämner att de använder plattformen V-klass för att kommunicera digitalt med vårdnadshavare. Där lägger hen ut veckobrev och information om vad som pågår under elevernas skoldag. I den gruppen finns lärare i fritidshemmet med, men hen påpekar att

hen inte vet om lärare i fritidshemmet går in där och läser vad de gör i skolan för att kunna bygga en röd tråd mellan verksamheterna. LoS 1 beskriver hur skolan är uppbyggd och att samarbete mellan skola och fritidshem blir svårare när de sitter i olika byggnader och inte har varandra fysiskt nära. Detta bidrar till att de arbetar mer på varsitt håll. Hen berättar att när hen arbetade i förskoleklass/ettan var fritidshemmet dörr i dörr med hens klassrum och kommunikationen mellan skola fritidshem var betydligt mycket bättre än hur den är nu:

(...) Hela tiden såg vi vad de arbetar med på fritidshemmet och de på fritids såg vad vi arbetade med i skolan. Kommunikation och information var mycket lättare och dela med sig av dagligen. Jag brukade gå in till fritids för att kunna vara delaktig i deras verksamhet genom det fick jag en otroligt bättre förståelse om vad som hände på fritidshemmet och vad de arbetade med. Jag märkte att har man ett tätare samarbete och att man arbetar oftare är det lättare att se vad det är verksamheterna gör och då kan vi planera in ungefär samma saker. Men nu är tvåan och trean det på det viset att vi är i olika byggande och då blir det mycket mindre samverkan och det märker man. Jag verkligen ingen koll på vad fritids gör, så det är jättetråkigt. (LoS 1)

LoS 1 säger att de är tre klasser och att lärare i fritidshemmet går in i den klassen som behöver mest hjälp och det bidrar till att hen inte har en specifik pedagog som alltid finns att samverka med:

Jag tycker att den fungerar bra den lilla samverkan vi har och alla är flexibla och försöker vara ute i god tid och vara raka och ärliga med varandra. Sen är det ju för lite som sagt, jag skulle ju vilja ha mer tid att kunna sitta tillsammans och vara mer ihop. (LoS 1)

Sammanfattningsvis uttrycker både lärarna i fritidshem och lärarna i den obligatoriska skolan en medvetenhet om hur deras samverkanssituation ser ut och vad som skulle kunna utvecklas. Båda parter vill utveckla sin gemensamma relation, men lite på olika villkor. Lärarna i den obligatoriska skolan vill se till att kunna nyttja lärarna i fritidshem på det bästa sätt möjligt för att kunna få hjälp och alla ska känna sig behövda i undervisningen. Däremot lärarna i fritidshem tycker att de har tagit på sig roller under skoldagen som fyller ut deras samverkan gentemot klasslärarna, genom att ta ansvar för att det blir lugna och bra raster där det finns aktiviteter för eleverna att göra. En sak som båda lärare i den obligatoriska skolan är överens om är att de vill ha mer planeringstid tillsammans med lärare i fritidshemmen för att kunna ge eleverna en mer sammanhängande dag samt att de

vill kunna använda den kompetens som lärare i fritidshemmet har och inte använda dem som resurser eller vuxenstöd i deras undervisning.

8.Diskussion

I denna del av studien kommer först resultatet och där efter den valda metoden att diskuteras. Studiens syfte var att undersöka hur lärare i fritidshem och i obligatorisk skola uppfattar samverkan mellan lärare i fritidshem och lärare i den obligatorisk skola.

8.1 Resultatdiskussion

I styrdokumentet står det att det är viktigt för elevernas välbefinnande och utveckling att lärare i fritidshem och lärare i den obligatoriska skolan samverkar och samarbetar (LGR 11, 2018). Det som framgår i intervjuerna är att de som intervjuats från de båda yrkesgrupperna allihop tycker att samverkan fungerar bra, men samtidigt att den skulle kunna utvecklas till något mycket bättre. Samtidigt framgår det i intervjuerna att lärarna i den obligatoriska skolan inte har någon tydlig uppfattning om vad det är lärare i fritidshemmet ska göra under samverkanstiden. Därför blir det lätt att lärare i fritidshemmet bara blir en extra vuxen i klassrummet i stället för en extra lärare med sin specifika kompetens. Det som framkommer i resultatet är att samverkan inte riktigt lever upp till det som står i styrdokumentet och att här finns utvecklingspotential.

8.2 Uppdraget att samverka

Skolinspektionen (2018) skriver att deras granskning av några utvalda fritidshem visar att samverkan med skolan ofta inte är tydligt strukturerad. Detta kan man även se i respondenternas svar i den här studien. Lärarna i fritidshem uppfattar att deras uppdrag i samverkan med lärare i den obligatoriska skolan fungerar tillfredsställande, men att de önskar att den såg annorlunda ut. Lärarna i fritidshemmet tycker att själva uppdraget inne i klassrummen kunde var tydligare, att klasslärares medvetenhet om att fritidshemslärarna har en bred kompetens behöver öka och att lärarna i fritidshem inte ska utnyttjas för att fylla upp när det saknas lärare eller som elevstöd under skoltid. Båda lärarna i fritidshem upplever att de skulle vilja att deras utbildning och kompetens togs på större allvar i samverkan, i stället för att de som nu ses som en hjälpende hand till läraren i den obligatoriska skolan. Under 2018 stärktes samverkansuppdraget i den reviderade läroplanen med syfte att nå en större helhet för eleverna där alla verksamheter förväntas samverka kring elevens hela dag (Skolverket, 2018). Resultatet i den här studien visar att

det finns utvecklingspotential i den samverkan som beskrivs och att det finns stöd i läroplanen för en sådan utveckling.

Lärarna i fritidshem säger att de lägger mycket av sin samverkanstid utomhus på att skapa miljöer där eleverna får möjlighet att leka och utveckla sin sociala kompetens. Det gör de genom att erbjuda eleverna tillgång till redskap och olika aktiviteter. Lärarna i fritidshem beskriver att de avsiktligt valt att ha sin samverkan utomhus på raster för det är där de känner att de gör mest nytta. En av de intervjuade lärarna i fritidshem säger att om det ska fungera bra i skolan för elever måste det fungera bra på fritids, eftersom majoriteten av eleverna inte börjar sin dag klocka åtta när skolan startar utan är på fritidshemmet redan vid sex-sjutiden på morgonen. Hippinen (2017) nämner att lärare i fritidshems uppdrag innebär att skapa förutsättningar för en meningsfull fritid för elever och att de har en helhetssyn på elevernas dag i och med att de följer dem från morgon till kväll. Vikten av helhetssyn på elevernas hela dag betonas i och med revideringen av läroplanen och det stärkta samverkansuppdraget (Skolverket, 2018). Lärarna i fritidshem nämner flera gånger att de önskar att samverkan var mer meningsfull i bemärkelsen att de gavs större utrymme att använda sin kompetens och utbildning. Det här att lärare i fritidshem har en bred kompetens att stå på, men som inte används under skoldagen är något som även Ludvigsson & Falkner (2019) lyfter i sin studie.

8.3 Lärares uppfattningar om samarbete mellan fritidshem och skola

Enligt de Allmänna råden för fritidshem (2014) ska fritidshemmet och skolans verksamheter komplettera varandra för att kunna ge eleverna de bästa förutsättningarna. Samverkan är betydelsefull för att skolan ska vara en bra miljö för utveckling och lärande och samverkan mellan lärare är viktig för att elever ska uppnå utbildningsmålen (Skolverket, 2018). Båda lärarna i fritidshem saknar en tydlig röd tråd mellan skola och fritidshem och de anser att informationen mellan verksamheterna har brister. De ser de pedagogiska fördelarna med samverkan som ett sätt att skapa en helhet av elevernas hela dag och de anser det viktigt att även lärarna i den obligatoriska skolan ser det så.

De intervjuade lärarna i fritidshem upplever att när de har samverkan i klassrummet är de där för att vara en resurs som stöttar elever som behöver extra stöd. En av lärarna i fritidshem nämner att hur samverkan mellan skolan och fritidshemmet utformas beror helt och hållet på vilken lärare i den obligatoriska skolan som hen samverkar med. Hansen

Orwehag (2015) styrker det som fritids lärarna i denna studie beskriver. Hansen Orwehag nämner att det finns olika roller som läraren i fritidshem kan inta i samverkan med den obligatoriska skolan och en utav dessa roller är just som assistent/resurs till klassläraren. Läraren i fritidshem beskriver att de har försökt att skapa plats och tid för att kunna planera tillsammans med lärare i den obligatoriska skolan, men att tiden glömts bort av läraren. Lärarna i fritidshem erbjöd då en annan dag men inte heller detta försök fungerade. Lärare i den obligatoriska skolan dök inte upp och planeringen har efter det runnit ut i sanden. Jag uppfattar det som att även om både lärarna i fritidshem och i skolan vill kunna samplanera med varandra är det svårt att hitta en gemensam tid eftersom verksamheterna avlöser varandra. Att den ena parten tycks mer angelägen än den andra att få till gemensam planeringstid försvårar förutsättningarna för samverkan. Ludvigsson och Falkner (2019) skriver om en maktobalans som finns mellan fritidshemslärare och lärare i den obligatoriska skolan. Den maktobalansen innebär att lärare i den obligatoriska skolan ofta har tolkningsföreträde när det gäller både samverkans form och innehåll. Situationen att lärare i fritidshem under skoldagen arbetar med innehåll som inte ryms inom deras kompetensområde har också bidragit till att lärare i fritidshems yrkesroll har blivit mera diffus, för andra likväl som för dem själva.

Det som blir till problem när det inte finns planeringstid tillsammans för de båda lärargrupperna är den att lärare i fritidshem inte vet vad som förväntas av dem i klassrummet och därför kan kommunikationen bli svår. Båda lärargrupperna vill uppnå samma mål men är lite vilsna i hur de tillsammans kan uppnå målet. Det finns skolor där lärare i fritidshemets uppdrag ha en betydligt högre status och där samverkan bygger på halvklassundervisning där läraren i fritidshem spelar en stor roll för elevernas dagliga utveckling. Där har fritidshemsverksamheten en lika stor roll under skoldagen som den obligatoriska skolundervisningen. Under dessa intervjuer uppfattar jag att lärare i fritidshem vill kunna använda sin kompetens till fullo för att kunna komplettera skolan och bidra till elevernas utbildning från att eleverna kommer på morgonen till det att de går hem.

Båda lärarna i den obligatoriska skolan anser att lärare i fritidshems uppgift i samverkan ofta handlar mer om att vara ett stöd till läraren än ett pedagogiskt stöd för elever. De beskriver sin samverkan med lärare i fritidshem som god, men att de skulle vilja ha mer planeringstid tillsammans och genom det skapa en bättre samverkan mellan fritidshem och

skola där båda lärargruppernas kompetens kommer till användning till exempel när man delar eleverna i halvklass och var och en genomför undervisning utifrån sin kompetens.

Lärarna i den obligatoriska skolan anser att lärare i fritidshem borde undervisa i sina praktisk estetiska ämnen som de har lärarlegitimation i, under samverkan. Men lärarna i den obligatoriska skolan konstaterar att lärare i fritidshem mer är ute på skolans raster som rastvärdar eller har rastaktiviteter, än undervisar i sina ämnen. Lärare i den obligatoriska skolan beklagar att lärare i fritidshem tyvärr används mer som resurs än att deras utbildning och kompetens kommer till nytta för elever. Under de år som jag själv har arbetat inom skolan har jag sett många olika samverkansformer, bland annat lärare i fritidshem som enbart arbetar med rastverksamhet under samverkanstid, några som har idrott eller andra praktisk estetiska ämnen exempelvis drama och bild under skoltid.

Lärarna i den obligatoriska skolan uppfattar att samverkan och samarbetet mellan skolan och fritidshemmet fungerar bra under skoltid. De nämner att de skulle behöva bli bättre på att stötta upp på fritidshemmet. En av de intervjuade lärarna i den obligatoriska skolan berättar att då hen jobbade i förskoleklass hade hen ett närmare samarbete med fritidshemmet på grund av att de då låg vägg i vägg och på så sätt kunde hen enkelt gå in till fritidshemmet. Sedan när hens elever blev äldre flyttades klassen till en byggnad med enbart klassrumsverksamhet och fritidshemmet blev kvar i den tidigare byggnaden vilket medförde att samverkan blev mycket svårare.

Det som de båda lärarna i den obligatoriska skolan är helt överens om är att samverkan samt samarbetet kan bli mycket bättre. De vill ha mer tid till att kunna planera tillsammans för att kunna skapa en bra skoldag från morgon till kväll.

Skola och fritidshem slogs samman för att kunna skapa en helhetssyn på elevernas undervisning. Förhoppningen var att de båda lärargrupperna skulle bidra till att eleverna fick en sammanhängande dag och att deras kunskapsutveckling skulle pågå under hela dagen. I dagens läge ser det inte ut som att målet har uppnåtts. Det jag kan se i min studie är just det att båda lärargrupperna vill mot samma mål men att det finns en hel del hinder för att kunna nå dem. Dels finns det för lite tid att kunna planera en bra samverkan där bådas kompetens används fullt ut. Men också att det finns för lite kunskap om vad som förväntas av samverkan mellan lärare i fritidshem och den obligatoriska skolan.

8.5 Metoddiskussion

Syftet med studien var att undersöka hur lärare i fritidshem och i obligatorisk skola uppfattar samverkan mellan lärare i fritidshem och i obligatorisk skola. För att kunna svara på studiens syfte valde jag att använda en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer. Metoden fungerade bra och gav mig både positiva och negativa synsätt på vad samverkan är. Intervjuer är den mest använda metoden inom kvalitativ forskning, mångsidigheten i intervjuer gör den mer användbar metod för att få fram svaret på studiens syfte och frågeställningar (Bryman, 2013).

Det som är en fördel med att använda sig av intervjuer menar Ahrne och Svensson (2015) är att forskaren inte behöver bestämma i förväg hur många som ska intervjuas vilket möjliggör att kunna variera intervju och analys. För att kunna analysera data använde jag mig av ljudupptagningar från intervjuerna utförda över videosamtal.

När jag först utformade syftet med denna studie hade jag målet att det skulle vara rektorer, lärare i den obligatoriska skolan samt lärare i fritidshemmet. Efter hand insåg jag att en sådan undersökningsgrupp skulle göra studien alldeles för stor och tidskrävande för en person att hantera ensam. Detta gjorde att jag fick tänka om och utforma mitt syfte i form av en mindre studie. Det gjorde att det syftet som studien har i dag växte fram. De som deltog i studien är personer som jag själv har kontaktat per mejl och eftersom jag har arbetat på fritidshem under åtta års tid vet dessa personer vem jag är, vilket underlättade när jag sökte deltagare till studien. Intervjuerna fick genomföras över videosamtal eftersom det råder pandemi. Deltagarna i studien kändes avslappnade och bekväma där de satt på andra sidan det vill säga framför sina datorer och det gav samtalen ett lugn. Det i sin tur gav mig en avslappnad miljö att föra samtalet med dem i.

9. Vidare forskning

Mitt förslag på framsida forskning är att se hur rektorerna beskriver samverkan och se hur rektorerna arbetar för att främja samverkan mellan olika lärarkategorier. Man kan även se om samverkan kan vara olika i olika kommuner.

Det finns en samverkansform som heter FRIS, vilket man kan gräva djupare i.

10. Referenslista

- Ahrne, Göran & Svensson, Per (red.) (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber
- Bryman, A. (2013). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., /rev. / uppl.) Malmö: Liber.
- Elvstrand, H. och Lago, L. (2019) förutsättningar för fritidspedagogisk undervisning. I Elvstrand, H. och Lago, L. och Simonsson, M.(red.) *Fritidshemmets möjligheter*. (s.21-40) Lund: studentlitteratur
- Falkner, C. och Ludvigsson, A. (2016) *fritidshem och fritidspedagogik – en forskningöversikt*. Malmö: Printhuset Electra
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1033918/FULLTEXT01.pdf>
- Fröman,H. (2015) Arbetslaget – samverkan eller Teamutveckling .I Pihlgren, A.S (red.). (s.135-149) . *Fritidshemmet och skolan- det gemensamma uppdraget*. Lund: Studielitteratur
- Hansson Stenhammar, M-L. (2020) *Fritidshemmets pedagogiska uppdrag*. Stockholm: Natur och Kultur
- Hansen Orwehag, M. (2015) Fritidspedagogen och skolan. I Pihlgren, A.S (red.). (s.41-65). *Fritidshemmet och skolan- det gemensamma uppdraget*. Lund: Studielitteratur
- Hippinen, Ahlgren, A. (2011) Yrkesroll i förändring. I Pihlgren, A (red) sid. *Fritidshemmet*. (s.39-47) Lund: Studielitteratur.
- Hippinen Ahlgren, A. (2017) Yrkesroll i förändring. I A.S. Pihlgren. (red.) *Fritidshemmet: fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. (s.29-46) Lund: Studentlitteratur
- Karlsson, A. (2020) *specialpedagogik för fritids - en grundbok*. Lund: Studentlitteratur
- Rohlin, M. (2017) fritidspedagogik och lärande. I A.S. Pihlgren. (red.) *Fritidshemmet: fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. (s.115-140) Lund: Studentlitteratur
- Skolverket. (2018). *Läroplan för den obligatoriska grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Reviderad 2018)*. (femte upplagan). Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2014). *Skolverkets Allmänna råd med kommentarer – fritidshem*. Stockholm: Fritzen.
<https://www.skolverket.se/publikationer?id=3301>
- Skollagen (SFS 2010:800). Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolinspektionen (2018) *undervisning i fritidshemmet inom områdena språk och kommunikation samt natur och samhälle*. Kvalitetsgranskning rapport 2016:207. Stockholm. Skolinspektionen.

Sinovum Media (2021). *synonymer.se* <https://www.synonymer.se/sv-syn/samverkan>
[2021-08-16]

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet. Hämtad 23 januari, 2022
https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forsknings-sed_VR_2017.pdf

Falkner, C. och Ludvigsson, A. (2019). *Fritidshem-ett gränsländ i utbildningslandskapet. Lärare i fritidshems förståelse av sitt uppdrag av en institutionell identitet*. Nordisktidskrift för pedagogik och kritik, 5, 13-26.

<http://hj.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1318149&dswid=5521>

Bilaga 1

Missivbrev

JÖNKÖPING UNIVERSITY
*School of Education and
Communication*

Hej!

Mitt namn är Mikaela Björedal och för närvarande skriver mitt examensarbete inom utbildningen Grundlärare med inriktning mot fritidshem. Jag har valt att forska om hur samverkan mellan skolan och fritidshemmet fungerar. Syftet med min studie är att undersöka hur de båda yrkesrollerna upplever varandra samt deras samarbete.

För att jag ska kunna genomföra min studie behöver jag intervjupersoner. Om du väljer att ställa upp på intervju innebär det att vi får sätta upp ett möte via plattformarna zoom eller Teams. Att medverka i min studie är självklart frivilligt, du har rätt att avboka intervjun även om du har tackat ja till att vara med. Självklart kommer du att vara anonym i min studie. Om du väljer att ställa upp skulle detta betyda oerhört mycket för min studie. Intervjun kommer att ta ca 30 min och jag tror att intervju kommer att vara till nytta för din profession som en följd till att du får tid till att reflektera.

Under dessa tider med Covic -19 känner jag att det underlättar för alla att genomföra intervjun via plattformarna zoom eller teams, under intervjun kommer jag att spela in vår konversation. Detta för att jag inte ska missa något intressant som vi pratar om. Filmen kommer att hanteras varsamt och det är endas jag kommer att ha tillgång till den. När min studie är godkänd kommer filmklippet raderas.

Mvh

Mikaela Björedal

För frågor maila:

XXXXXX@XXXX

Bilaga 2

Intervjufrågor

Lärarna i skola

1. Ålder, kön, utbildning/yrkestitel, arbetserfarenhet i år.
2. Hur ser din samverkan ut?
  - Hur mycket tid i klassrummet?
  - Vad består din samverkan av?
3. Hur ser er gemensam planering ut?
  - Har ni planeringen med klassen som ni samverka med?
  - Om inte, varför?
  - Hur ser den ut?
  - Har du egen samverkans planering?
4. Hur fungerar informationen mellan fritidshemmet och klassrummet?
5. Finns det någon rödtråd mellan fritidsverksamheten och skolverksamheten?
  - Om ja, hur ser den ut och hur planerar ni den?
  - Om nej, varför inte?
6. Hur upplever ni att samverkan fungerar/inte fungerar?
7. Vilket uppdrag upplever du/ni att lärarna i fritidshemsverksamheten har under skoltid?
8. Vad gör lärarna i fritidsverksamheten under skoltiden anser du?

Lärarna i fritidsverksamheten

9. Ålder, kön, utbildning/yrkestitel, arbetserfarenhet i år.
10. Hur ser din samverkan ut?
  - Hur mycket tid i klassrummet?
  - Vad består din samverkan av?
11. Hur ser er gemensam planering ut?
  - Har ni planeringen med klassen som ni samverka med?
  - Om inte, varför?
  - Hur ser den ut?
  - Har du egen samverkans planering?
12. Hur fungerar informationen mellan fritidshemmet och klassrummet?
13. Finns det någon rödtråd mellan fritidsverksamheten och skolverksamheten?
  - Om ja, hur ser den ut och hur planerar ni den?
  - Om nej, varför inte?
14. Hur upplever ni att samverkan fungerar/inte fungerar?
15. Vad är ditt uppdrag under skoltiden?
16. Vad för åtagande har du under skoltiden?
17. Hur tror du att lärarna i den obligatoriska skolan uppfattar vad ni som är lärarna inom fritidshemmet gör under skoltid?